

PRŮVODNÍ ZPRÁVA

ROZŠÍŘENÍ HŘBITOVA V HOSTIVAŘI

2

Objasnění a zdůvodnění zvoleného principu

Hřbitov je jedním z míst, kde se viditelně usazuje čas. Je místem zdánlivé nesmrtnosti, ale i místem smíření a cenzurovaných vzpomínek. Mnohé po generace zavedené rituály vytěsnil současný způsob života. Rituál odcházení jaksi nezapadá do života věčného spotřebitele. Ke konzumerismu se smrt prostě nehodí. To, že život je nám propůjčen, si uvědomujeme často až v konfrontaci se smrtí někoho blízkého. Smrt je přitom řešením společným nám všem. Ač se v mnohém radikálně změnil způsob života, český hřbitov se zdá být imunní vůči těmto proměnám. Je místem napomádovaných pomníků, místem živné půdy pro různé druhy funerálního kýče, ale i místem, kde navzdory všemu dokáže vládnout ticho a rozjímání. Krátká exkurze do jiných kultur ale ukazuje, že fyzická manifestace nepřítomnosti je nejen nutná, ale dokonce i žádoucí. Důležité je místo zasvěcené návratům pro pozůstalé. Někoho děsí anonymita rozptýleného popele, potřebuje identifikovatelné místo, ke kterému povedou jeho kroky.

V našem návrhu se snažíme chápat hřbitov jako místo zastavení a doteku s koloběhem nevyhnutelnosti. Místem, kde slyšíme našlapovat čas. Proto se obracíme ke stromům jako nositelům poselství. Jsou to ony, které nám zprostředkují kontakt mezi nebem a zemí. Proto se obracíme k vodě, která je pro nás symbolem nepřestávajícího času. Hledáme ticho; to je v kontextu hostivařského hřbitova nutné vyvzdorovat zdí. Spolu s návštěvníky si představujeme pomalost, dokonce vábení ke spočinutí pod korunou rozkvetlých stromů, kde se spolu s námi uhnízily i kvetoucí rostliny, kterým chvilkový dotek našeho těla neublíží.

Snažili jsme se vnést do místa jednoduchou důstojnost.

Vstupní část nás vítá závojem jmen. Jejich aranžmá je chaotické, poukazuje na časový nepořádek – vždyť člověk neodchází podle abecedy, ale podle individuálního naplnění času. Tento kortenový závoj je i plotem, chrání prostor před vetřelci.

Hortus conclusus – tak jsme záměrně nazvali centrální prostor prvního rozšíření. Je to místo mimo, kde se snažíme cenzurovat výsledky dopravního řádění. V tomto prostoru lze používat různé formy uložení popele. Procentuálně záměrně nespécifikujeme kolik a také přímo kde. Určitost vzejde až z interakce s uživateli a provozovateli. Kvetoucí stromy, vybrány pro zlatovou barvu kmene, sedí na malých, jemně modelovaných pahorcích. Ty nejen usnadní identifikaci místa, ale do jisté míry zvětší prostor. Po dešti anebo závlaze budou prvními místy, kde si lze sednout nebo dokonce lehnout do hebké trávy.

Zelená kaple. Ač se nachází mimo první etapu zamýšlených prací, měla by být gestem zpočátku spíše univerzálním. K tomu, aby se stala unikátním prostorem, však potřebuje čas. Domníváme se, že by mohla být místem nastiňujícím budoucí pokračování. Jednoho dne dosavadní vymezení hřbitova zestárne a ztratí význam. Proč nenaznačit pokračování?

Vegetace. Co strom, to charakter. Třešně se zlatavými kmeny a oblakem bílých květů vnesou do prostoru určitou noblesu. Skromně vyhlížející švestka naproti tomu jakoby sem nepatřila. Ale patří sem, je to připomínka minulého. U vstupu čeká návštěvníka lípa, předvoj tažení proti tújovému moru. Zelená kaple využívá silné touhy ambroně po vertikálním růstu. Na počáteční náklon rychle odpovídá, vrací se k vertikálnímu růstu a tak vytváří nezaměnitelný prostor. S nadsázkou lze říct, že zelený Pantheon. Samozřejmostí je perfektní zelený koberec trávníku, ve kterém se uhnízily houfy sněženek a později i ladoněk.

Popis architektonického, urbanistického a materiálového řešení

Silným potenciálem místa je jeho pozice na cestě mezi Hostivaří a přehradní nádrží – populární rekreační oblastí celoměstského významu. Navrhujeme proto obnovit historickou polní cestu ležící východně od ulice K Jezeru, v současnosti jedinou spojnicí mezi Hostivaří a přehradou. Toto přímé napojení, které vyžaduje pouze zřízení jednoho přechodu pro chodce a lávky přes Botič, výrazně posílí spojení mezi starou Hostivaří a touto oblíbenou turistickou oblastí. Orientace hlavního vstupu je tak sice zachována do ulice K Jezeru, ale hřbitov bude několika průchody napojen i na zmíněnou cestu (pokračování ulice Mezi potoky). Z urbanistického hlediska bude celá oblast prostupná v režimu veřejné zahrady – bude tedy místem nejen pro pozůstalé, ale také součástí procházek, prostorem zpomalení a zamyšlení se.

Hlavní vstup bude umístěn v poloviční vzdálenosti mezi stávajícím hřbitovem a podjezdem pod okružní ulicí K Horkám (dominantním zdrojem hluku v místě). Do prostoru mezi vstupem a ulicí K Horkám bude umístěno parkoviště na zpevněném trávníku. Velikostí je dimenzováno i na budoucí rozšíření hřbitova a pojetí nárazového množství aut během svátků. Zvolený přírodní a propustný povrch bude působit harmonicky vůči svému okolí i v době, kdy nebude kapacita parkoviště využita.

Z architektonického hlediska je rozšíření hřbitova komponováno ve dvou úrovních. Vlastní pohřebiště je uzavřené mohutnou zdí se vstupem na jihovýchodní straně, avšak jeho předprostoru se velkoryse otevírá směrem k ulici na západě. Důvodem pro toto rozhodnutí bylo nejen vytvoření působivého přechodového prostoru mezi ulicí a navrženým pohřebištěm, ale zejména umožnění kvalitního propojení hlavního vstupu s do budoucna plánovaným velkolepým hřbitovem na východě. Široká cesta sestupující podél stěny navrženého rozšíření by se v budoucnu stala hlavní vstupní osou tohoto hřbitova, zakončenou stromovou kaplí – dominantou navrženého konceptu.

Ulici a předprostor hřbitova odděluje subtilní mříž tvořená křestními jmény vyřezanými do ocelového plechu. Výtvarné efekt tohoto řešení lze očekávat zejména v zimních měsících, kdy nízká výška slunce nad horizontem umožní jejich promítnutí na masivní kamennou stěnu vlastního pohřebiště. U hlavního vstupu vzájemná poloha těchto stěn vytváří malé dlážděné nádvoří s lípou ve svém středu. Po jeho kraji je umístěna veřejná toaleta a zázemí pro údržbu hřbitova. Jejich objem je zcelen se stávajícím objektem odpadového dvora v jednotné, bílé, lžící utažené omítce. Stejný povrch má i volná stěna na jih od brány, která dotváří monumentální vstup do hřbitova.

V kontrastu s vnější obálkou je vlastní pohřebiště zhotoveno z kamene (předpokládá se tvrdý pískovec). Mohutné stěny jsou z vnějšku s výjimkou několika průzorů nepřístupné, z vnitřní strany poskytují místa pro ukládání uren i niky, v nichž lze na chvíli spočinout na dřevěném povrchu lavice. Tyto vnitřní stěny uzavírají višňový sad – plasticky zvlněnou vsypovou loučku. Vysoká obytná kvalita prostoru vybízí k pobytu. Tento rys nebývá pro hřbitovy typický, avšak v tomto případě je v souladu s ideovým i urbanistickým konceptem představeného projektu.